

DÜNYANIN İLK UÇAK BOMBARDIMANI: OSMANLI'YI HEDEFLEDİ

Uçaklar ortaya çıkmadan önce düşman askerlerinin yerini belirlemek için balonlar kullanılırdı. Balonlardan düşman topraklarına bomba atma denemeleri de yapılmıştı. Daha sonra 1899 ve 1907'de yapılan Hague Konvansiyonları'nda balonlardan bomba atılmasını yasaklayan antlaşmalar imzalandı. Libya, Osmanlı İmparatorluğu'na bağlıyken İtalyanlar 1911'de Libya'ya saldırıp Trablusgarp Savaşı'nı başlattı. Roma İmparatorluğu dağılınca İtalya Yarımadası'ndaki topraklar, küçük kent devletlerine ayrılmıştı. Bu küçük devletler 1861'de birleşip İtalya'yı tek devlet haline getirdi. İtalyanlar 1911'de, birleşmenin 50. yılında diğer Avrupa devletleri gibi Afrika'da sömürge sahibi olmak istemişti. Trablusgarp, Fizan ve Sirenayka'ya bu amaçla saldırdılar. Saldırının ardından, Mustafa Kemal yerli kıyafeti giyip gazeteci Şerif Bey takma adıyla Trablusgarp'a gitti ve Derne Komutanı oldu. O dönemde binbaşı olan Enver Paşa da Bingazi komutanıydı. Osmanlı askerlerinin sayısı; Trablus'ta 10 bin ve Bingazi'de 15 bin iken İtalyanlar 100 bin askerle saldırmıştı. Balkan Savaşı başlayınca Osmanlı yönetimi, 15 Ekim 1912'de Uşi Antlaşması ile Trablusgarp, Fizan ve Sirenayka'yı İtalyanlar'a bırakmak zorunda kaldı. Bu topraklar daha sonra bağımsızlık kazanınca birleşti ve Libya adını aldı.

İlk bomba atan uçak olan Taube uçaklarından biri

Osmanlı askerine uçaktan atılan bombaların bir eşi

Uçaktan atılan dünyanın ilk bombası

Avusturyalı I. Etrich'in 1909'da tasarladığı uçak, Almanya'da Rumpler-Taube adıyla üretilmekteydi. İtalyanlar, Osmanlı toprağı olan Libya'ya saldırmadan önce bu uçaklardan bir filo kurmuştu. Savaş sırasında İtalyanlar, 9 uçak ve 11 pilotu 15 Ekim 1911'de Libya'ya gönderdi. Taube uçaklarından birinin pilotu olan teğmen G. Gavotti, 1 Kasım 1911'de Osmanlı askerlerinin üzerine bomba atmak üzere uçağıyla havalandı. Gavotti, babasına yazdığı mektupta uçaktan Osmanlı askerlerine bomba attığı günü detaylı olarak anlatmıştı. Bu mektup, yıllar sonra Gavotti'nin torunu tarafından BBC'ye verilince olayın detayları ilk kez basına yansıdı. Gavotti mektupta, o gün el bombası dolu iki kutunun geldiğini ama komutanların bombaların nasıl kullanılacağını anlatmadığını yazmıştı. İtalyanlar, G. Cipelli'nin geliştirdiğı ve içi potasyum pikrat karışımıyla dolu olan 1,5-2 kilogramlık el bombaları kullanıyordu. Gavotti, el bombalarından üçünü deri bir çantaya dördüncüsünü de ceket cebine koyarak Trablus'a doğru uçuşa başladığını yazar. Gavotti mektupta, Osmanlı askerlerinin çadırlarını gördüğünü ve yaklaşık 200 metre yükseklikte iken bombaların pimlerini çekip attığını anlatır. Bombalar Osmanlı askerlerine bir zarar vermediğı halde bu olay, İtalyan basınında büyük bir başarı olarak yer aldı ve tarihe dünyanın ilk uçak bombardımanı olarak geçti. Osmanlı hükümeti, Hague Konvansiyonu'na göre havadan bomba atmanın yasak olduğunu belirterek İtalyanlar'a protesto çekti. İtalyanlar ise "antlaşma balondan bomba atmayı

yasaklıyor, uçaktan bahsetmiyor” diye cevap verdi ve Trablus’taki birlikleri bombalamaya devam etti. Osmanlı askerleri yerden ateş ederek bazı uçakları düşürdü ve Yüzbaşı Moizo’nun uçağını da ele geçirdi. Osmanlı hükümeti, İtalyanlarla aynı yıllarda uçak satın almış ancak Libya’ya gönderememişti.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü